

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas- tagon szedett betűkből 32 fillér. Allást- keresőknel 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbé- lyekben is.

A debreceni orth. izr. hitközségben az egyik metszői állás nyugalmavonulás folytán megüresedett. Ennek betöltésére ezennel pályázatot hirdetünk. Elsőrendű **נעיק ונעיק שריב מומחה בעיה נעיק** -erők szivesked- jenek — életkort, családi állapotot, képe- sítést és eddigi működést igazoló okmá- nyokkal felszerelt — pályázataikat de- cember 8-ig alulírott előjáróság címére beküldeni.

Debrecen, 1937. november 15.

A debreceni aut. orth. izr. hitközség előjárósága.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Susmann Mirjam, Susmann Viktor rabbi leánya Budapest és **Deutsch Akiba** Triest, Deutsch Mózes szabadkai főrabbi fia jegyesek.

Aitmann Irénke Cséce, **Süssmann Dá- vid** Ujpest jegyesek.

Felsenburg Blanka urleányt Budapest, **eljegyzte Friedländer József** Debrecen.

Weisz Rózi Nyíregyháza, **Schächter Márkus** Wien jegyesek.

Dancziger Piri és **Meisels Lipót** Buda- pest jegyesek.

Neuwirth Klárikát Nagykálló, elje- gyezte **Meisner Vilmos** Fehérgyarmat.

Eisenberg Irén és **Schwarcz Ernő** Deb- recen jegyesek.

Eizikovics Blimesu Sevlus, **Steinberg Izidor** Sajószentpéter jegyesek.

Goldstein Rózsika Miskolc, **Goldberger Armin** Oros jegyesek.

Wald Szidonia Miskolc és **Neufeld Fe- renc** Miskolc—Hajduböszörmény jegye- sek. (M. k. é. h.)

Grünberger Ilonka a celdömölki rabbi leánya és **Schlesinger Bernát** Szarvas jegyesek

Jakubovics Aranka Uzhorod (Ungvár) és **Friedmann Mór** Uzhorod—Strabocova, a néhai dombrádi főrabbi unokája, dec- 5-én tartják esküvőjüket Uzhorodon.

Singer Dórika Bpest, **Friedmann Miksa** Mezőcsát jegyesek. (A mezőcsáti T. B. gratulál.)

Lindenfeld Sárika Szikszó, **Fränkl Ká- roly** Putnok jegyesek.

Klein Klárka Kisvárdá, **Leimann La- jos** Szerencs jegyesek. (A szerencsi T. B. gratulálja titkárát.)

Weisz Alice és **Knöpfler Lajos** Buda- pest jegyesek.

Goldberger Kálmánnak, Nyírbogát, el- jegyzéséhez sziv. gratulál a paksi jesiva.

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adolfnál, Debrecen, Pásti-utca 2.

Apró hirdetések

FIATAL özevgy nővérem részére jómene- telű üzlettel, özevgyembert keresek. „Talmidchóchoch” jelige.

NYOMDÁSZT iparendélyest, szombat- tartót, keres bpesti nyomdaüzem. Ál- landó, biztos kondíció. „Feltétlen meg- bízható” jeligére a kiadóba.

HÁZITANITÓNAK elmenne volt bócher, teljes ellátással, csekély fizetéssel. Cím: Grosz metsző, Bakonyszentkirály. **JÓKARBAN** levő vegyes *chalef*-ok jutá- nyosan eladók. Silman, Bpest, Üllői-út 21. fszt. 6.

MEGBIZHATÓ orth. leány vagy asz- szony, ki főzéshez is ért, kis háztar- tásba házvezetőknek felvétetik. Cím: Teltsch Ignácné, Vác.

NŐIRUHA varrónő, szép, izléses munkát igen olcsón készít. Esetleg házakhoz is megy. Fischerné, Károly-körút 9. (III. udvar, III. 19.)

26 ÉVES nyomdász, ben tajro, nősülne, esetleg nyomdába benősülne. „Jó parti” **LAKODALMAKAT** legszebben, legol- csóbban készít elegánsan berendezett 100 személyt befogadó helyiségében **Klein**, orth. kóser étterme, **Debrecen**, Piac-utca 66.

JÓMEGJELENÉSŰ ügyes fiatal leány, budapesti vallásos házból, tanulónak felvétetik. **Rebenwurz**, Károly-körúti üzletház.

BENŐSÜLÉST keres előkelő családból való üzleti szellemű, minden tekintet- ben sikerült 27 éves böchür joré somájim. „Műflog batajro” jelige.

FŐISKOLÁT járt 33 éves fiatalember vagyok. Diszkréció miatt csak annyit, hogy kb. százezer pengő vagyonnal, nagyipari vállalattal rendelkezem. **Csi- nos** úrleányt feleségül vennék. Egyet- len kikötésem, hogy szeresse a kisvá- rosi életet és hasonlóképpen a családi életet. Közvetlen választ „**Kein Mit- giftjäger**” jeligével, kiadóhiv. továbbít.

SAJÁT házzal és üzlettel rendelkező, tal- mudban jártas 28 éves fiatalember el- venne intelligens, üzletben jártas bar- na kislányt megfelelő hozománnyal. „Uj élet” jelige.

GYERMEKSZERETŐ vallásos leányt keresek kis családhoz. **Reiner Pál**, Gesztely.

BENŐSÜLHET volt talmudista, biztos parnószet nyújtó régi épületfa- és ve- gyeskereskedésbe. „Falura” jelige.

KERESEK 8 és 5 éves gyermekeim mellé németül tudó intelligens zsidó lányt. **Dr. Neumann Aladár** orvos, Szom- bathely.

ÜSZER-, vas-, zománc- és üvegszakmá- ban jártas szombattartó segédet felve- szek. **Rubin Jakab**, Hajduböszörmény. **27 ÉVES** fiam, önálló vidéki nyertes- ménykereskedő részére megfelelő hozo- mánnal vallásos partit keresek. „Volt bócher” jelige.

24 ÉVES, tüchtig, szorgalmas rokonom részére (hosszabb idő óta alkalmazás- ban van), ki talmudban jártas, kere- sek benősülésre megfelelő vallásos in- telligens családót. Erdeklődők írjanak „*Eszes chájül mi jímzó*” jeligére a ki- adóba. **Sadchenok** kizárva.

KÖZEPEURÓPAI egyedárúsítás első- rendű **רמנים ורמנים שמים וילנער**

איח וידי משנות חמישים וכו' erős börkötésben. Ugyancsak minden- féle használt sz'fórim állandóan raktá- ron. **Moskovits Adolf**, Debrecen, Pásti- utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parokák, viszonteladóknak is.)

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

ORTH. SAJCHET elmenne samesz-pé- nzeszedőnek nagyobb helységbe. „*Nem chazn*” jelige.

FIATAL gyermekszerető, jól főző per- fect házvezetőnő keres orth. család. Cseléd van. Németül tudó előnyben. „*Dunántul*” jelige.

TANULÓLÁNYOK felvétetnek. **Weisz- mann-szalón**, IV., Váci-u. 9.

VIDÉKI épületfakereskedésbe gyakor- lott szombattartó fiatalember keres- tetik. Ajánlatok eddigi működés meg- jelölésével „*Gyakorlott*” jeligére.

KERESEK gyermek-kisasszonyt, aki már volt ilyen alkalmazásban. **Engl- man Leóné**, Bonyhád.

JÓ PARNÓSZE. 3000 P-ért átvehető egy *sajchet baal* tfilló-állás. „140 tagú hitk.” jelige.

KERESEK 3 iskolás gyermekemhez, val- lásos, intelligens kisasszonyt, ki a né- met nyelvet is bírja. **Bész-Jákob** isko- lát végzett előnyben. **Krausz Simonné**, Bonyhád.

DROSEKAT németül ünnepélyes alkal- makra (*barmiczóvó, chaszene*, próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes bekül- dése elenében, *psettlit külön díjazás- sal*, diszkréció mellett szállít: **Braun Izráel rabbi**, Bp., Szövetség-utca 43.

C SINOS, művelt, háziasan nevelt leányo- mat férjhez adnám megélhetéssel bíró, korrekt talmudtudóhoz. Hozomány 2000 P. Akik lelki és testi szépséget ke- resnek, írjanak teljes címet „*Csendes otthon*” jeligére.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **GROSZBERG JENŐ**

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

Eredeti angol szövet- különlegességek **Kazár Nándor** posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 14. — Szombaton zárva

אללנעטיינע יידישע צייטונג

כה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.

Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.

Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

Vonják vissza a csabai határo- zatot a bócherek kifiltásáról!

A békéscsabai rendőrkapitányság ve- zetője túlságosan szereti a város ortho- dox zsidó lakóit, aggódva örködik anyagi helyzetük fölött, fél attól, hogy elpocsé- kolják pénzüket. Ezt már másodsor bi- zonyítja be. A legelső frappáns bizonyíté- kát 1936. augusztus havában szolgálta, amint annak idején erről be is számoltunk. Ugyanis akkoriban magához hívatta a *Tigermann* főrabbi által vezet- tet és országszerte kitűnőnek elismert jesiva összes növendékeit, külön-külön mindegyikkel tárgyalt és a tárgyalásnak eredménye az volt, hogy kitiltotta őket 5 évre a város területéről azzal az in- dokolással, hogy rendes foglalkozásuk nincs, létfenntartásuk nincs biztosítva, „könyöradományból élnek” és ennek kö- vetkeztében a közbiztonságra nem ki- vánatos elemek.

Már ebből az esetből, amely természe- tesen ezeket a fiatalembereket megren- dítette, megszegyenítette, elkészerítette és legalább egy fél évet elrabolt életéből, amelyet a tanulásnak akartak szentelni, egész világosan kiderül, hogy ezeket a talmudistákat csak orthodoxok látták el élelemmel és így tehát a hatóságnak nem kell utjába állani annak, ha valaki annak ad akinek akar és oda ad, ahova akar.

De teljes félreismerése a helyzetnek, ha azt mondjuk, hogy a jesiva növendé- kei „könyöradományokból élnek”. Szó *sincs róla!* A hitközség tagjai a Tóra- tudomány iránti szeretetből egy-egy napra meghívják őket és úgy is kezelik őket, mint vendégeket. Hány nem-zsidó költő és hány író érezte egy-egy támoga- tónak vendégségét egy-két hétig. És le- het-e azt mondani, hogy a költő, az író ezen idő alatt könyöradományból élt? Emlékeztetünk evvel kapcsolatban *Korein* Lezsó egyik kedves írására. Elmondja, miképpen magyarázta meg annakidején mint a szombathelyi orthodox hitközség elnöke a hatóságoknak, hogy amikor asztalánál bócherek étkeznek, akkor tu- lajdonképpen — ő étkezik náluk, mert az

ő jámbor lelkületű felesége a vendég- tanulók tiszteletére mindig oly kitűnő ebédet főzött, hogy ő élvezte a vendégség kellemességeit...

Ez így van minden vallásos orthodox családban. A külvilágnak joga van ezt a lélekben mélyen belegyökeredett tiszteletet a vallási tudomány iránt, meg nem érteni, esendesen lemosolyogni, de — *nincs jogában ezt megakadályozni. Ez igazán nem tartozik a hatóság körébe.*

Dr. Bordás Árpád békéscsabai ren- dőrtanácsos eljárása tehát vallási, társadalmi és általános kulturális szempontból érthetetlen.

Szerencse, hogy száz évvel ezelőtt nem volt meg ez a rendőri erély, mert külön- ben nem alakulhatott volna meg a *Magyar Tudományos Akadémia*, amely- nek: alapítója, a legnagyobb magyar, *gróf Széchenyi István* egy évi jövedel- mét ajánlotta fel és amikor azt kérdezték tőle, hogy miből fog élni ezen év alatt, azt felelte tréfásan: „Majd barátaim tá- mogatásából”. Szóval, a csabai felfogás szerint: könyöradományokból...

A dolgokat azonban venni kell ahogy vannak. És ez a békéscsabai hitközséget ez év júniusában arra indította, hogy el- határozta egy menza felállítását és kö- telezte magát annak fenntartására. Azt hitte, hogy ezzel azután az újból felállít- andó jesiva jogalapját biztosította. A fő- rabbi óvatossabb volt és egyelőre csak három növendéket vett fel, 1937. őszén. *Hitközség tervez, rendőrtanácsos végez.*

1937. októberében megismétlődött az 1936. évi jelenet. A fiatalembereket rendőrségre citálták és rövidesen kiutasították 5 évre. Az egyik bó- cher egynéhány nap mulva vissza- jött, a vasuti állomáson lefűlelték, kihágás miatt megbüntették és visz- szatoloncolták.

Igy történt, nem a középkorban, hanem 1937-ben. Mit szóljunk ehhez?

Megállapítjuk, hogy a hitközséget és főrabbit megilleti a jesiva tartásának

joga, a hazai orth. izr. hitfelekezet auto- nómiáját elismerő 1871. évi 26915 szá- mu, királyilag jóváhagyott és miniszter- tanácsi határozat alapján korrendelettel kibocsátott Szervezeti Szabályzat 22. §-a értelmében! Ezt a jogot számos hit- község, ill. rabbi gyakorolja és ettől a jogától üti el a főrabbit és a hitközséget a békéscsabai rendőrkapitányság eljá- rása.

Megállapítjuk szomoruan, hogy ma- gyar állampolgároknak kiutasítása az egyik városból mondvascinált okokból, példátlan, hallatlan dolog, amellet abszurdum is! S miért történik a kiutasítás öt évre? Hátha az egyik vagy a másik bócher főnyereményt fog csinálni és akkor sem lépheti át a város határát?

Megállapítjuk, hogy minden szellemi élet, ideális foglalkozás határozott lebe- csülése, ha csupán tanulmányigó és a ku- tatás idealizmusával telített ifjakat, nem kívánatos elemeknek minősítenek.

Megállapítjuk, hogy a békéscsabai rendőrtanácsos logikája és praxisa sze- rint a budapesti egyetemi diákság egy nagy részét szélnek kellene eresztieni és Budapest területéről kiutasítani. Hisz az ő fenntartásukról nem gondoskodik senkisé. Sőt még olyan mecenások sem akadnak, mint a békéscsabai orthodoxok. És ha valami láрма vagy nyugtalanság van az ifjuság körében, a miniszter ur megértően kijelenti, ez azért van, mert sokat küzdenek az étellel és nem támog- atják őket eléggé. A békéscsabai min- tára egyszerűen ki kellene őket tolon- colni.

A békéscsabai eset elvi jelentősége. Nemcsak erről a jesiváról van szó, hanem az orthodox zsidóság egyik fő val- lási ténykedésének megzavarásáról, az igazi orthodox lelkészképzés megakadá- lyozásáról. Mindent meg kell tenni a bé- késcsabai rendőrség felvilágosítására és a sérelmes, inhumánus, az igazi kultúra- val össze nem egyeztethető rendelkezés visszavonására.

Steif Jonathan
rabbi (Bpest):

A családi szentély pitvarai...

— A sabosz chanukai drósóból —

Telt templom mellett tartotta nagyhatású beszédét a tisztelendő szónok. Kibúcsúzta a Chanukakor felolvasásra kerülő *B'haalajszchó* szakasz igéjéből, mely a Szentély hétágú menórájáról szól: „*El müil p'né hamnajro joirü s'vasz hanérajsz* — a menóra közepe felé ragyogjon a hét mécses.” Részletesen fejtegette a menóra fontosságát és jelentőségét a zsidóság vallási és történeti életében. A Szentélyben levő menóra a midras szerint „*tamsügtétel volt arra, hogy I'ten dicsősége honol Izráelben.*” A menóra feleleveníti a chanukai csodát megelőző sötét időket, amikor a zsidóság vallási élete ellen törtek. A görögök eltiltották a saboszt, mert ezzel gyengíteni akarták a zsidóság erejét és ellenálló képességét. A midras szerint ugyanis, mivel a mannánál egyesek nem tartották meg a sabosz előírásait, nyomban jő az ellenség „*vajó-vaj Amólék*... ezért tört a zsidókra ádázul és orvul Amólék. A görögök eltiltották az újhold megállapítását, hogy így lehetlenné tegyék az ünnepek megülését. Megakadályozták a frigyebe való felvételt, mely hivatva van Izráel fiait a bűnbeesés kísértésétől megóvni.

Szónok azután fejtegette az említett törzsi versre a Ramban által idézett Midrast: *Aron főpap meg volt rendülve, hogy ő a sivatagi szentély felavatásához nem járulhatott hozzá áldozatokkal, Izráel többi törzsfőinek módjára, mire I'ten azt mondotta neki: „A te jussod nagyobb az övéknél, mert a te hivatásod lesz a mécsesek felgyújtása a Szentélyben, már pedig az áldozatok megszűnnek, de a mécsesek örökre fognak lobogni.”* Hogyan értjük ezt, hiszen amidőn a Szentély megszűnt az áldozatok bemutatásával, azon módra megszűnt benne a mécsesek felgyújtása is? De ez vonatkozik a chanukai mécsesekre, melyeket Aron ivadékai, a chasmeusok fellebegtettek, mely mécsesek a Tóra fényét jelképezik; a chasmeusok a Tóra uralmát állították viz-

sza, melynek fénye soha sem fog kialudni.

Bölcsseink tanítják: „*Micvusz chamüko, nér, is üvészaj* — a chanuka miczvója egy láng felgyújtása a családfőnek és házának.” *Ház* alatt a ház urnójét is értjük, ahogy ezt így többször találjuk az Irásban. Igenis, a ház asszonyának kell az I'tenfélelem, a vallásosság mécsesét felgyújtani rajta. S amikor felgyújtja szomoat beköszöntése előtt a gyertyát, akkor úgy álljon ott, mint az I'tenfélelő Hanna imádkozók, hogy gyermekeit felnevelhesse Tóra-tanuló és a miczvókat követő emberekké. A vallás fennmaradásáért küzdöttek a chasmeusok, akiknek nevében benne van a küzdelemük célja. A *חַמְשָׁן* név ugyanis jelenti a kezdetűit ezeknek a szavaknak: *chajdes* (ünnepek rendje), *sabosz* (szombat), *miló* (frigy), *nidó* (családi tisztaság), *isusz* (házasság szentsége), *jichüd* hasém (I'ten egyetlensége). A görögök mindezt neglálták. S nem hiába tiltották be a mikvókat. Tudták, milyen igazat fejez ki a Tóra, mikor azt mondja: „*Az Örökkévaló vonul táborod közepébe, legyen tehát táborod szent és ne lüsson nálad csuf dolgot, mert elvonulva töled.*” Amíg ezt valljuk, követjük és gyakoroljuk, addig

szilárdan megállhatunk és megrendíthetetlenül állunk vészes viharok, rettenetes fergetegek között. Nem is a külső ellenség képes bennünket megrendíteni, hanem a belső léhaság, elerőtlenedés és erkölctelenség, amint ezt a próféta hirdeti nekünk: „*Rombolód és megrontód te belöled származnak.*” A chanukai csoda idején egy lelkes, vallásáért elszánt zsidónő: Judit (*Jehüdisz*) mentette meg népét, kövesse tehát a zsidónő a „*dasz jehüdisz*”-t, a zsidó családi élet törvényeit! Avassuk fel szentélyekké saját pitvarainkat, a menóra fényénél! Ezért mondjuk az „*al haniszim*” fohászában: „*v'tiháru esz mikdosechó v'hidlikü nérajsz b'chacrajsz kodsecho* — megtisztították szentélyedet és gyújtották mécses szent pitvaraidban.” Ez tehát nemcsak magára a Szentélyre vonatkozik, hanem a családi szentélyre is! A családi szentély pitvarában, melyet a hellenizmus meggyalázott, ott lobogtatták fel a törzsi erkölcs, a *cz'niusz* fényét!

Állandóan az legyen szemünk előtt, hogy Izráel menóráján azoknak a törvényeknek mécsesei lobogjanak mindenkor, amelyekről a chasmeusok küzdelmei és a Chanuka csodái szólnak.

Elvi jelentőségű döntés, hitközségi adózási ügyben

Kassa dec. 8. Mint ismeretes, az ungvári orthodox hitközség bevezette 1935. évben a gabella-rendszerű kultuszadó fizetését és így a hitközségi adók erősen megnövekedtek — minek folytán számosan bejelentették a hitközségből való kilépésüket. A kilépettekkel szemben a hitközség arra az álláspontra helyezkedett, hogy *kötelesek a törvény értelmében, a kilépéstől számított öt éven keresztül kultuszadójukat megfizetni.* A hitközség kivetését többen megfellebbezték és az ungvári főjegyzői hivatal megsemmisítette a hitközség fize-

tési kivetését azzal az indokkal, hogy a kilépett tagok nem tekinthetők többé a hitközség tagjainak és így adót fizetni nem kötelesek.

Az orth. hitközség fellebbezése folytán az ungvári Országos Hivatal a főjegyzői hivatal döntését megváltoztatta és elismerte a hitközség jogát, hogy a kilépett tagokra a magyar kultuszminisztérium 1888. évi 1191 sz. rendeletének értelmében a kilépéstől számított öt éven keresztül az összes egyházi adókat érvényesen kivetetheti és behajthatja. Megállapította az Országos Hivatal, hogy a kilépett tagok *csupán az egyházközösségből való kilépésüket jelentették be és nem a vallásból való kilépésüket* és azért nem vonatkozik rájuk az 1925. évi 96-os számú törvény hatodik paragrafusa, mivel más egyház kötelekbe nem léptek be és ilyen körülmények között az egyházi adókra vonatkozólag egyedül a rituális bíróság illetékes.

Az Országos Hivatalnak döntése ellen a legfelsőbb közigazgatási bírósághoz éltek panasszal dr. Reiszmann és Társai, de a közigazg. bíróság az összes panaszokat elutasította és az Országos Hivatal döntését teljes egészében helybenhagyta. Blum Sámuel.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolalások, alakítások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Koreln
Dezso:

Súlyos életkörülmények

Az általános gazdasági és kereseti viszonyok nehézségei bennünket zsidókat kétszeresen sújtanak, a hithű zsidóságot pedig még fokozottabban érintik. Az orthodox zsidóság túlnyomó többsége nehéz életkörülmények között gondterhesen keresi kenyerét. A naponként súlyosabbá vált gazdasági helyzet a zsidóság anyagilag gyenge részét, az orthodoxiát végpusztulással fenyegeti, amit a sajnálatosan terjedő zsidóellenes tendencia még jobban siettet. Ebben a kritikus korszakban elmondhatjuk a biblia szavaival: „*Vajifen kaj vohaj vajar ki én is.*” Nekünk nincs szerencsénk, mint az amerikaiaknak volt egy *Felix Warburguk*. Mi még egy fiók-Warburg fölött sem rendelkezünk. Kegyeletes aktust teljesíték tehát, ha elsősorban megemlékezem a kiváló amerikai zsidó filantropról, akinek a *Joint* révén mi magyar zsidók is sokat köszönhetünk.

A múlt hónapban elhunyt korunk egyik legnagyobb zsidó filantropja *Felix Warburg* amerikai bankár, a *Joint Distribution Committee* megalapítója és haláláig elnöke. *Roosevelt* azt táviratozta az özvegynek, hogy a világ egy nagy emberrel és humanistával lett szegényebb. *Warburg* a zsidó szív és önzet legnagyszerűbb inkarnációja, a zsidó humanizmus fejedelme volt. Az amerikai zsidó jóléti intézményeket részben saját vagyonából alapította, vezette és fejlesztette. A *Joint* — amelyet *Louis Marshall* együtt a háború által sújtott országok tönkrement zsidóságának és a menekültek felségélyezésére alapított — több mint száz millió dollárt osztott szét éhezők, betegek, özvegyek és árvák között, valamint új existenciák megteremtésére. Ehez *Warburg* saját vagyonából 13 millió dollárt adományozott. A *Joint*-nak a háború utáni években nálunk is volt expozitúrája. Egyik bizottságának, a háborus menekülteket segélyező és hazájukba visszaszállító bizottságnak a sorok írója volt 3 évig vezetője. Abban az időben járt itt a *Joint* európai központi képviselője, *dr. Kahn* Berlinből. *Dr. Kahn* azt a megbízást terjesztette elő a budapesti zsidóság vezetőinek, hogy alakítsanak a szomszéd államokéhoz hasonló hitelszövetkezetet a tönkrement existenciák felségélyezésére. A *Joint* nevében azt az ajánlatot tette, hogy ugyanakkora összeggel járulnak hozzá a szövetkezet alapítójához, amennyit a magyar zsidóság vezetői bocsájtanak rendelkezésre. Így alakultak meg a szomszéd államok zsidó hitelszövetkezetei is, amelyek azóta is kitünően működnek. Nálunk nem így történt. E sorok írója is jelen volt a *Joint* képviselőjének előterjesztésénél. Jó magyar zsidó szokás

szó szerint megindult a szóáradat és az urak kilométeres rekordbeszédekkel bizonyították, hogy miért nem lehet nálunk ezt a szövetkezetet megalkotni. Ugy látszik a „*sév v'al táászé*” alapon megvan nálunk is az unifikáció. Annak, a magyarországi zsidóság szervezeti különbség nélkül hódol. Holott ma erős aktivitásra volna szükség. A kifogások és akadályok különféleségét sorolták fel a jelenlevő urak és sikerült is nekik a nemes, hézagpótló intézményt elgáncsolni. Mert beszélni és elméleti tételeket felállítani nagyszerűen tudunk, de elfelejtjük, hogy minden Demosthenesnél szebben beszél a tett! Amit bölcsünk már kétezer évvel ezelőtt úgy fogalmaztak: *laj hamidros hoikor elo hamászé*, — nem a prédikáció a fontos, hanem a tett!

Most is akar valami megindulni, de igen nehezen. Egyelőre a Pesti Izr. Hittközség és az Orsz. Izr. Patronage Egyesület állított összes egy szociális tanfolyamot, amelynek ünnepélyes megnyitóján jelen voltam. A szociális problémák megoldásáról szóló *tamtételeket* tehát már felállítottuk. Az *elmélet* rendben van. Most tehát következnie kell, még pedig a leggyorsabb tempóban, a *cselekvésnek* is. És ha már sajnós, szegény ország lévén, egy fiók-Warburgunk sincs, *leg-sürgősebben fel kell állítani azt a szociális hivatalt, amelynek feladata lesz az önhibájukon kívül bajba jutott szegénysorsú hitestvéreink ügyét a hatóságok előtt képviselni, ami a legutóbbi sajnálatos razzia után fokozottabb mértékben előtérbe került.* Már évek óta sürgetem egy ilyen intézmény létesítését, amilyen majdnem minden európai világvárosban működik. Berlinben és Bécsben a *Nothilfestellek*, Párizsban a francia zsidó egyesületek *föderációja* végzik évek óta a kisemberek szociális felkarolását. Itt nem *alamiznaosztogatásról* van szó, azt dicséretreméltóan intézik a fővárosi hitközségek, szentegyletek, nőegyesületek és a többi karitatív intézmények. Most az önhibájukon kívül bajba jutott kisexistenciák jogi és hatóságok előtti képviselőjéről van szó. Eddig rendetlen összevisszaság uralkodott e téren. Új védővonalat kell mielőbb felépítenünk, mert a gazdasági helyzetnek mai benuáltóságában a becületese zsidó kenyérkereset sorsa vigasztalanabb mint valaha. A *hatósági engedélyezéseknek, iparigazolva-*

nyoknak, esetleg a sötét árnyékát előrevető kereskedői képesítésnek numerus *claususa* ólomsúlygal nehezedik a zsidó *kisexistenciák széles rétegeire* és *beszorítja azokat a kenyértelenség és munkátlanlás szomorú táborába.*

Feltétlenül szükség van tehát egy oly szociális intézményre, amely a *szomorú viszonyok folytán bajba jutott hitestvérek helyzetét könnyíteni, a szegénysorsuk ügyét a hatóságok előtt képviselni lesz hivatva, A Tóra szava szól hozzánk: óajv taazajv imaj — vechéj ochichó imoch!* Igaz, a kegyetlen sötét idő mindenki nagy súllyal nehezedik, de gondoljon mindenki az elkövetkezendő idők tömegnyomorára. Aki ma közömbösen nézi a zsidó kenyérkeresők borzalmas hájszáját és félreáll a segíteni akarók sorából, megfeledeznek a Tóra intő szaváról: *laj szaamajd al dam réché!*

Intézményesen, rendszerbe foglalva központilag kell egy erre felállítandó hivatalban a szociális és jogvédő munkát elvégezni.

E kérdéssel komolyan foglalkozni, a legközelebb összeülő Orth. Központi Bizottság is, amely elé az országos képviselőség túlnyomó többségének aláírásával ellátott indítvány kerül tárgyalásra. Az indítvány részletesen felsorolja mindazon feladatokat, amelyek a szociális hivatal hatáskörébe utalandók. Talán a legutóbbi szomorú események felrészák az illetékeseket és a hézagpótló intézményt sürgősen életbe léptetik. A razzia után már tömegesen jelentkeznek az állampolgársági, illetőségi, honosági bizonyítványok és tartózkodási engedélyek kieszközlése iránt, ami már a tervezett hivatal dolga lenne. Van azonkívül még sok egyéb probléma, amelyeknek megoldása az új intézmény ügykörébe kerülne. Sajnos a zsidónyomorral párhuzamosan halad az antiszemitizmus is, amely lázító röpiratokkal és ujságcikkekkel még jobban fokozza és izgatja az amugy is felajzott kedélyeket.

Kritikus korszakban élünk, amihez felkészülve kell a preventív intézkedéseket megtennünk. Elérkezett tehát a tizenkettedik óra, hogy a zsidó közösség komolyan foglalkozzon a szociális kérdések gyakorlati megoldásával és tegye meg az első lépést a jogvédő és szociális hivatal sürgős felállítására ügyében.

Hazai Füstölthal Uzem

Schwarz Mór, Budapest, Orczy-út 16.

Telefonhívó: 134-530.

Helyi és vidéki képviselők kerestetnek.

A kitért nem ad nevének válólevelet

— Tárcsa —

... Kismartonban folyt le 1813-ban a Chaszam Szajfér esküvője, Rabbi Akivo Eger leányával. (L. nov. 19-i számunkban.) A lakodalmi ünnepek után após és vő még ott maradtak pár napra, számos rabbinikus vendég társaságában. A különben oly csendes városka a régebbi századok „négy ország zsinatainak” gyűléshelyeire emlékeztetett, ahol a felmerült nagy zsidó kérdéseket megoldották. Minden a városban és messze vidéken felgyűlemlett anyagot, közöttük sok „gyűjtőanyagot” dolgoztak itt fel, maradéktalanul. Évtizedes hitközségi és családi vizsályok kerültek itt — törvény, jog és méltányosság alapján megoldásra. Hosszadalmas perek nyertek végleges rendezésüket ezen „legmagasabb fórum” előtt.

Egyesek privát bajaikkal, lelkük terhével jöttek és meghallgatást, segítséget, megkönnyebbülést találtak.

„Segítsen, Rebbe!” — zokogott egy erősen elfátyolozott fiatal asszony és könyörgő tekintetét apósra vőre vándoroltatta, anélkül, hogy tudná, ki a nagyobb és illetékes. Ezt egyébként más sem tudta.

— Mi vezet ide, szegény zsidónő? — kérde R. Akivo nyájasan.

A fiatalasszony hosszas, bánatos előadásából egy egyéni tragédia körvonalai bontakoztak ki. Jó házból való volt, válásos szülők vallásos leánya — beszélte — férjhez ment egy ügyes fiatal tisztviselőhöz, aki ugyan vallásilag nem felelt meg teljesen a családnak, de remélték, hogy az új családi kapcsolat és általa, felesége, révén javára fog változni; azonban borzasztóan csalódtak, egyre vallástalanabb lett, míg azután egy napon az azzal lepte meg, hogy az adókezelésnél, elnyerendő állás kedvéért ...

Itt az asszony tenyerével teljesen elfedte arcát és zokogott. Hogy is lett volna képes a rettenetes szót kihozni ebben a tiszta légkörben ezek előtt a férfiak előtt, akik mint az ég angyalai ereszkedtek le ebbe a városba, hogy a megszorultakon segítsenek ...

— Szóval, „smad” lett a vége? — kérde R. Akivo.

— Igen — zokogott az asszony, anélkül, hogy azt a szót kiejtette volna. — A rabbi most azt mondják, hogy el kell válnom tőle, ő azonban, *Jimach s'maj* legyen, nem akar get-et adni.

— Bizonyára sok pénzt zsarol — egészíti ki R. Akivo.

— Igen! Annyit, hogy soha sem leszünk képesek azt előteremteni és magához láncolva tart engem és szegény kisgyermekemet a legnagyobb nyomorúságban.

R. Akivo ránézett a vejére, aki erre csendesen megjegyezte, hogy ez a kérdés már foglalkoztatta őt. R. Akivo ezután nem sokat gondolkodott, egyszerűen megkérte a környezetében levőket, hogy állítsák elébe azt az embert, akit Boris Malchov néven ismertek az állami hivatalban. Olyas valaki vállalta magára a küldetést, aki tisztában volt Malchovnak gyengéjével. Igen hiu volt ugyanis, amiértis ez a küldönc azt mondotta neki: „Na, most mutasd meg, mit tudsz, hiszen te ilyen öreg bácsiktól nem fogsz megijedni és majd megadod nekik a kellő feleletet.” Ez hatott és nemsokára fölényesen, hetykén, tisztviselői egyenruhájában megjelent a két mester és a többi rabbi előtt.

A Chaszam Szajfér elfordult a renegáttól, nem bírt szemébe nézni az elpártoltatnak, akit egykor *Mordeháj Saphirnak* hittak. Rabbi Akivo azonban Németországban megtanulta az ilyesfajta emberekkel való bánásmódot is. Szelfiden és barátságosan beszélt vele.

— Vajjon miért nem akar válólevelet adni az asszonynak? Mi semmiesetre sem fogjuk önnek a dolgot megnehezíteni — mondta szinte kérésre és rábeszélően.

— Elvből nem adom! Én az egész dolgot babonának tartom és ha már az egész zsidóságnak válólevelet adtam, akkor az asszony is bennfoglaltatik. Mit akartok még tőlem?

— A zsidóságnak adott válólevél — mondá R. Akivo higgadtan — más lapra tartozik. A zsidóságnak l'tenhez való viszonyában: l'ten a férj és csakis Ő adhat válólevelet, de nem a zsidóság. De l'ten nem teszi ezt. Hiszen *Jesájó* próféta mondja: „Hol a válólevél, amit anyátoknak küldött?” l'ten nem hagyja el népét, senkit sem hagy el népéből, még ha valaki el is pártol tőle ... Eppen ezért van ez a szegény asszony magához láncolva, mindaddig, amíg válólevelet nem kap.

— Már közöltem vele feltételeimet ... — Tehát pénz, sok pénz! Hogyan illik ez az elvhez?

Amikor az ipse látta, hogy elevenjére tapintanak, kiütöközt belőle arcátlánsága, felemelkedett, hogy menjen, miközben

azt mondta: „Ha már belemennék egy ilyen zsidó babonába, akkor legyen ám megfizetve”. És már indult is kifelé.

— Csak egy szóra — szölt utána R. Akivo.

— Mit akar még?! — felelt a renegát goromba hangon.

— Tanult valamikor Talmudot?

— Valamikor, ... nagyon régen ...!

— Talán *Kidúsin* traktátusát is valamikor?

A renegát unatkozóan ásitott.

— Tehát igen — értelmezte R. Akivo az ásitást. — Akkor bucsuzól még csak egy szót idézek ebből a traktátusból: „A férfi megnősülhet háromféle módon, ha pénzt, (ill. gyűrűt, kidúsin) ad a nőnek, stb ...; az asszony megszabadulhat férjétől kétféleképpen, válólevél által, vagy a férje halálával ...”

R. Akivo erősen aláhúzta az utolsó szót.

— És mi közöm hozzá, amit a ti talmudotok mond?

— Igenis, van köze hozzá. Egy zsidó asszonynak, akinek lelki nyugalma ellen vétett, meg kell szabadulnia magától, vagy így, vagy úgy. A válólevelet megtagadja ... Gondolja meg, a másik eshetőség állhatna elő és akkor már késő lesz ... Gondolja jól meg ...

Rabbi Akivo hangja ezeknél a szavaknál is inkább kérő volt, mint fenyegető. És éppen a mester higgadsága hozta ki Malchovot sodrából. Idegesen hadonászott az öklével:

— Mit, babonával akartok engem megfélemlíteni?!

Ezzel dühösen becsapta az ajtót és távozott.

Alighogy kiment az utcára, egyszerre csak szédülni kezdett. Nem bírt rendesen tovább menni. Vérpiros lett az arca, majd krétafehér. Tápolyogva ment még pár lépést, végre szívéhez kapott és hangos kiáltással a földre vágódott. Járókelők felemelték és a legközelebbi üzletbe vittek. Egy rendőr orvosért ment, aki élesztési kísérleteket tett, de a szív nem dobogott többé ...

És a Zsidó-utca nemsokára hivatalos írást olvashatott: „Boris Malchov 35 éves adóosztályos, ismeretlen okból való erős izgalom következtében szívizületében az utcán elhunyt.”

(S. Schachnowitz „Licht aus dem Westen.”)

**MEIN
KÁVÉ**

„VICA“ gyermekocsi,
gyermekágy, üszecsu-
kos sodronyágy, sezlon,
matracpárnák

legolcsóbban:
Ausch, Kertész u. 50
Tel.: 146-249

A gyöngyösi per epilógusa

I.

Tekintetes Szerkesztőség! Nb. lapjuk f. évi november 12-i számában megjelent „Gyöngyösön kizártak az orthodox hitközségből egy szombatszög tagot” című cikkben foglaltak miatt a sajtótörvény 20 §-ában foglaltakra hivatkozással kérem, hogy az alábbi helyreigazító nyilatkozatot közzétenni sziveskedjenek: 1. Valótlan az, hogy én valaha is a statusquo izr. hitközség tagja lettem volna, s családi készírtő körülmények miatt léptem volna be az orthodox hitközségbe. 2. Üzletemet minden szombat és ünnep előestéjén átadom egy keresztény embernek, s csak a szombat, vagy ünnep kimenetele után veszem azt vissza; szombaton, vagy ünnepnapon én az üzletben nem ténykedem, s nem járok oda be. 3. Én csupán Herrmann Miksa hitk. elnököt kívántam a bíróság előtt felelősségre vonni, s nem a főrabbi urat, azonban a hitközségi elnök saját felelősségének csökkentése érdekében a főrabbi urat tolta előtérbe, s ez okból volt szükséges a főrabbi urnak a bíróság elé idézése. Teljes tisztelettel: Weizsmann Pál.

II.

(*Héber eredetiből.*) Weizsmann Pál egy évvel ezelőtt kinyitotta üzletét szombaton, amire én lelkére köttem és kérleltem, hogy ne ismétlje azt meg. Egyben figyelmeztettem is, hogyha nem hallgat kérésre, akkor kénytelen leszek mindent elkövetni, hogy hitközségünkben kizárassék, mert mi semmi szín alatt nem tűrhetünk meg tagjaink sorában egy nyilvánosan szombatszögöt. A jó szó hatott akkoriban és Weizsmann ur szóban és írásban megígérte nekem, hogy ezentúl zárva fog tartani. Néhány hónap előtt azonban újból kinyitott és — amint ezt szavahihető emberek előttem tanúsították — ő maga is benn volt az üzletében szombaton. De, még ha valaki nem is jár be az üzletbe, csak nyitva tartja, akkor is nyilvános szombatszögnek minősítetik! Ezután én szorgalmaztam a hitközségünkben való kizárását és a hitk. elnökkel együtt elhatároztuk a kizáratásnak a templom előcsarnokában levő hirdetményi táblán való publikálását, hogy elriasztólag hasson a példa esetleges követésétől.

Jungreis Antal főrabbi.

Jesivaifjuságunk jövőjéért

A „Zsidó Ujság”-ban már több ízben esett szó a jesivákban tanuló fiatalság jövőjéről.

A hithű zsidóság már évek óta kísérletezik, keresi módját, hogy a jesivákból kikerülő ifjúság hasznos tényezője legyen a társadalomnak. Ma, amikor a zsidóság az egész világon a gazdasági lerongyolódás szomorú perspektíváját látja maga előtt, égető szükség hogy a fiatal talmudisták egy bizonyos része a talmudikus tudás mellett szakképzettségre is tegyen szert.

Előljáróban hangsúlyozom, most nem azon ifjak jövője biztosításáról akarok szót emelni, kik úgynevezett „balbatis” házákból kerülnek a jesivákba. Ezeknek sorsát bizzuk csak teljesen szüleikre, majd ők gondoskodnak róluk. De még azokról sem kívánok említést tenni, kik alkalmasak kántornak, metszőnek, hitszónoknak: mindezek szakma nélkül is érvényesülhetnek.

A talmudisták azon 20—25%-át kell megmentenünk, kik nem rendelkeznek az említett előnyökkel és mégis kitűnő iparosok lehetnének, kikre talán büszke lesz majd a zsidó társadalom. Ezeket az ifjakat siessünk megmenteni, még mielőtt elmerülnek a romlás posványában. Ébredjünk fel végre a közömbösség veszélyes álmából! Lássuk már be, hogy okvetlen szükséges egy szerv, mely ezen szegény talmudisták érdekeit szolgálja és ügyeit magáévá teszi. Ez nem is keresztülvihetetlen, mivel, mondom: csak 20—25%-ról lehet szó. Azokról tehát, kik hosszú éveken keresztül a jesivákban magukba szívják a fenékelt Tóra-tudományt és 23—24 éves korukban onnan kikerülve nem tudják mihez fogjanak.

A legnagyobb elismeréssel kell megemlékezni az *Országos Tomehe Jesivász*-ról, úgyszintén a budapesti *Hizohári*-ról, melyek nélkül már régen kiapadtak volna a jesivák tanulói. Ezeknek a szerveknek önfeláldozó, kifogástalan munkája teszi lehetővé, hogy l'tennek szent tanait tanulói nyugodtan — ha szerényen is — gond nélkül tölthetnek el pár esztendőt a jesivákban. Ez azonban csak arra az időre szól, míg a jesivákban élnek és görnyedtestül ülnek a hatalmas talmudfoliáns mellett. De mikor már azon ponthoz érnek, hogy kikerüljenek az életbe és családot alapíthassanak, nagy kér-

dőjel előtt állnak tehetetlenül: *elhelyezkedni szakma és diploma nélkül, vagy nősilni existencia nélkül?* Mindkettő szinte lehetetlen manapság. Nem nézhetjük továbbra is ölbetett kezekkel a romboló passzivitást. *Itt az idő a cselekvésre!*

Tagadhatatlan: történtek már kísérletezések, de meddőek maradtak. Lehetséges ugyanis vidéken létesíteni úgynevezett „tanonc-jesivákat” — mint ahogyan már ezzel kísérleteztek — hiszen egyes vidéki községekben aligha akad egy-két cipész, egy-két szabó, esetleg egy-két ács-munkaadó. Különbösen is minden böcherből cipész és szabót faragni nem lehet. Ugyazintén iskoláserű intézetet — abban különbözö mestereket alkalmazni — szintén lehetetlen, mert ez óriási összegbe kerülne, amit manapság nehéz előteremteni. *Azokban*

a fővárosban, ahol száz meg száz különböző ipar elsajátítására nyílik alkalom és lehetőség, itt állítsunk fel internátust, menzát, azok számára, kik a jesivákból kikerülnek és ipart elsajátítani akarnak,

hogy addig, míg valamely szakmát kitarolnak, hajlékot és kenyeret biztosítsunk számukra. *Természetesen, ezalatt az idő alatt is szigorú felügyeletet alatt legyenek és szabad idejüket a Tórának szenteljék.*

És hogy a fővárosi zsidóságot meg ne terheljük, alakítsuk meg az „Országos Iparos Talmudisták Támogató Egyesület”-et, mely arra van hivatva, hogy a jesivákból kikerülő erre rászoruló növendékeket — kik legalábbis 5—6 éven keresztül szorgalmasan tanultak a jesivákban — támogassa mindaddig, míg valamely szakmát el nem sajátítanak.

Itt az eszme, — a keresztülvitel természetesen az illetékesek tiszte.

Nem állítom, hogy könnyű feladatra vállalkozunk akkor, amikor az ipari szakmába való bevonulásra akarjuk segíteni a talmudistákat, mert pld. szobrász, grafikus, esztergályos, fényképész, aranyműves stb. stb. kevés van olyan a fővárosban, kik a szombatot megtartják, mégis remélhetjük, hogy nagy buzgalommal és energiával, a magaslatos cél tudatában, sikerülni fog áthidalnunk a legnehezebb akadályokat is.

Goldfinger Mór bpesti egyleti rabbi.

Orth. כשר kakaó és csokoládé
a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült,
és süteménygyára, Budapest, VII,
Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 41

R. Joselmann Németországból állandóan kapta a híreket. Így például megtudta, hogy Franciaország királya hajlandó volna szövetséget kereszteni létére a török szultánnal, V. Károly ellen. A német protestáns rendek viszont a francia királyhoz húztak, mert féltek a császártól. Így érthető azután az a hallatlan dolog, hogy a német és a hollandiai gazdag kereszteni kereskedők hajlandók voltak kölcsönt adni a francia királynak, a német császár elleni háborúra, annál is inkább, mert Ferenc király 30% kamatot ígért. A tranzakciónak élén *Tuzzi Gáspár* antwerpeni nagykereskedő állott, akinek mindenfelé voltak ügynökei. R. Joselmann megtudta, hogy már vagy 400.000 aranykorona rendelkezésre áll.

Amikor ez a hír érkezett éppen akkor sikerült R. Joselmannnak megjelenie a császárnál. V. Károly rendkívül barátságosan fogadta és azt mondta neki:

— Kedves barátom, soká vártalak, de látod, hogy mennyire el vagyok foglalva. Isten igen nagy terhet rakott a vállaimra. Azt is hallottam, hogy kellemetlenségeid voltak az inkvizícióval.

— Avval, hogy Felsőged ilyen kegyesen fogad engem, kárpótolva vagyok összes kellemetlenségeimért.

— S most mit óhajtsz?

— Mindig ugyanazt. Felsőged császárom. Ugyanaz az ügy, amely engem 12 évvel ezelőtt Spanyolországba vitt s tavaly arra indított, hogy Augsburgban jelenjek meg Felsőged előtt. *Kegyelmet, oltalmat, igazságot kérek az én testvéreim számára.* Azt hallottam, hogy a német rendek vallási békét kötöttek és éppen ebből a vallási békéből ki akarják zárni a zsidókat. Hogy ez mit jelent, azt nem is kell bővebben részleteznem. Azért vártam három hónapig, hogy testvéreim kérő szavának tolmácsolója legyenek.

— Nehéz dolog ez, barátom. Állandóan zaklatnak engem ellenkező oldalról. Azt mondják, hogy zsidóság, piócák, hitlen alattvalók vagytok, mert a törökökkel szövetségben álltok. Ezért hangoztatják, hogy az augsburgi szabadságlevél nem köt engem, mert itt szó van az ország üdvéről.

— Sohse engedje a rágalmat magához, Felsőged uram. Egyszerűen valótlán, hogy a zsidók nem volnának hűségese alattvalói Felsőgednek. Hűségesebb alattvalói nincsenek is. Ha pénzt kölcsönzünk kamatra, ez azért van, mert más foglalkozási ághoz nem engednek bennünket. Nem lehetünk sem iparosok, sem földművelők, sem kereskedők. Ami pedig a törökkel való szövetséget illeti, ebben egy zsidó sem vesz részt. Ellenben tudom, hogy vannak más vallásúak, akik összeadnak kölcsönt, amelyből Felsőged ős ellensége, a francia király a török szultánnal együtt háborút fog viselni Felsőged ellen.

A császár izgatottan felugrott székéből.

— Hát ez egy rendkívüli figyelemreméltó ujság. Remélem, hogy be tudod bizonyítani állításaidat, mert különben főbenjáró vétket követtél el.

— Amit mondtam, Felsőged uram, azt megírták nekem barátaim Németországból. A francia királynak szüksége van 400 ezer aranykoronára, amelyet Németországban és Németalföldön fel fog venni és 30%-os kamatot fog fizetni érte. Az antwerpeni *Tuzzi* áll a dolog élén.

A császár dühében topogott a lábával.

— Hallatlan, hihetetlen!

Meghuzta a csengetyűt.

— Jöjjön be *Granvella*, — szólta a jelentkező szolgának.

A császár legnagyobb izgalomban járkált szobájában fel és alá, amíg a kancellár belépett.

— *Granvella! Figyelj csak ide, mit fog neked Joselin zsidó elmondani!*

R. Joselmann elmondotta ismét, milyen értesítéseket kapott Németországból.

— Felsőged uram, — szólta a kancellár — én nem vonom kétségbe a parancsnok úr szavait. Már régebben hallottam ezekről a dolgokról. Ami pedig megerősíti Joselin úr értesítéseit, az az a körülmény, hogy a Felsőged részére fölveendő kölcsönre az antwerpeni börzén összesen 4000 forintot tudunk kapni.

— *Nohát akkor üssön beléjük a menykő!* *Granvella*, felhatalmazást adok neked, hogy minden eszközt megragadj, hogy ezt az i'tentelen eljárást, amit ezek a gonosz zsidóságok csinálnak, napfényre hozzad.

A kancellár kiment, a császár pedig azt mondta:

— Joselin! Nagyon köszönöm. Testvéreidnek hajaszála sem fog meggörbülni, én megoltalmazom őket.

Granvella nekilátott a munkának, az akkori szokás szerint elfogatta a postát és ezáltal megállapította R. Joselmann híreinek valóságát. Erre azután megszállották az illető kereskedők házáat, kikergették őket összes családtagsaikkal, elvették a pénzt és azután még börtönbe is vetették őket.

Amint látjuk R. Joselmann a császárnak igen nagy szolgálatot tett. Vajjon mi volt a jutalma? Megisméltődött *Mordecháj* esete, aki megmentette Achaszvéros király életét, de mégis azt mondja a *megillo*: „semmi jutalmat nem kapott.” Megisméltődött a zsidó sors. Ha „egy” zsidó rosszat cselekszik, akkor az egész zsidóság szenved alatta, ha azonban „egy” zsidó jót tesz, akkor csak *egy* ember cselekedett jót. De R. Joselmann nem is kívánta a császár jutalmát. Neki elég jutalomnak tűnt föl, ha a császár megtartja adott szavát és testvéreit megoltalmazza. Azt hitte, hogy ezek után békét szerzett testvéreinek hosszú időre.

A béke azonban nem tartott soká. Új zivatar fellegei jelentkeztek a láthatáron. A zivatart nem a külvilág gyűlölete idézte elő, hanem egy férfiú, aki egyébiránt jámbor, I'tentől meghihetett volt. Hogy megértjük ezeket az eseményeket, helyezkedjünk be azoknak az időknek a szellemébe. Negyven évvel annak előtte fedezték fel az új földrészt, amely felfedezésnek hatásait most kezdték érezni a világon. Cortez Ferdinand akkor foglalta el Mexikót. Akkor járták tele a világot a hirneves kalandornak Pizarronak, Peru és Chile meghódítójának viselt dolgai. A reformáció is hozzájárult a lelkek nyugtalanításához. Egy egyszerű augustinus szerzetes megizeni a háborút az egész egyháznak és eszméi elterjednek a fejedelmek palotáiban, a parasztok kunyhóiban, a kolostorok konviktusaiban, iskolákban és egyetemeken. Franciaország és a Német Birodalom állandóan hadilábon állnak. A császár hadai elfoglalják Rómát, az örök várost. Uglátszik, mint hogyha az egész világ felfordulna. Hódító Szolimán elfoglalja Európának egy nagy részét. Nagy izgalom következében messiási várakozások telítik meg a világot. Az elnyomottak úgy érzik, hogy a szenvedések a *mosiach* vajadásainak a jelei.

Ez a gondolatkör mindenüvé terjed. A portugál király titkárjai között helyet foglalt egy szép, nemes ifjú *Diego Pires*. Fia volt egy marannosnak, egy kereszténységre kényszerített zsidónak. Ő már mint keresztény nevelkedett. Nagytehetségű és nagy reményekre jogosító ifjúnak ismerte mindenki. Erre Portugáliába jön egy idegen zsidó, aki olyan nagy hatással van az ifjúra, hogy ez végrehajtja magán az avrohomi frigybe való felvétel szertartását, nyilvánosan zsidónak vallja magát.

(Folytatjuk)

A Tóra ünnepe Galantán

Nagy előkészületek után az egész szlovenszki orthodoxia érdeklődése mellett zajlott le Galantán az elmúlt szombaton és vasárnap a nagy hírű jesiva új Bész hámidrosának felavatása. Ennek a nagyszerű alkotásnak, a Tóra eme új otthonának létrehozása elsősorban a nagysallói R. Chananja Mórnak és Rubinstein Adolfnak példaadó áldozatkésztségét dicséri, akik az építkezés összes költségeit egymaguk viselték. De részes az érdemben a galantai hitközség is, Kalisch Ignáccal, Stern Vilmossal az élen, akik leküzdvé minden nehézséget, megszerezték az építkezéshez szükséges telket; a jesiva eme fontos új intézményének létesítése körül a „Chavürasz Talmidim” kiváló vezetősége is sokat fáradozott.

A jesiva egyesületének hívó szavára már szombatira mintegy 200 tanítvány érkezett bel- és külföldről Galantára. A nagy aszfítot megelőző szombat minden évben kiemelkedő eseménye szokott lenni a galantai hitközségnek, ezidén azonban a Bész hámidros felavatása, továbbá a különösen nagy számban érkező résztvevők és nem utolsó sorban az a körülmény, hogy a felavatás éppen a szentélyavatás klasszikus ünnepével, Chanukával esett egybe: megsokszorozták a nap jelentőségét.

Az új bészhamidros felavatása.

Vasárnap már kora reggeltől kezdve megindult a pályaudvarról az érkezők áradata a Bész hámidros felé. Ritka megkapó látvány volt a régi tanítványoknak és jóbarátoknak találkozása, akiknek nagy része azóta sem látta egymást, amióta jesivájuk falait maguk mögött hagyták. Az ülést *Grünwald* Adolf elnök nyitotta meg. Üdvözölte a megjelenteket majd méltató szavakkal emelte ki Schwarz József igazgató (Komárom) az egyesület alelnökének érdemeit, hangsúlyozva, hogy az új Bész hámidros létrehozása főként az ő ösztönzésének az eredménye. Utána *Schwarz* József a jesiva hathatós támogatására szólította fel a volt társakat és rámutatott *Müller* József (Pozsony) kiváló munkásságára a jesiva érdekében. *Fleischmann* Gáspár pénztári jelentése után általános vita következett. Ennek keretében a közgyűlés ismételtlen bizalmat szavazott az eddigi vezetőségnek és ezzel az egyesület tizedik nagy összejövetele véget ért.

Az ünnepélyes felavatás délután a régi Bész hámidrostól való bucsúval kezdődött. Mincha után a gyülekezet áhítatos figyelmű közepette emelkedett szólás-

ra *Buxbaum* Józsa főrabbi, hogy búcsút vegyen a régi Bész hámidros megszentelt falaitól. Szívemarkoló szavakkal escelette a mérhetetlen fájdalmat, mely az elválásnak eme percében szívet, lelkét eltölti. Kimondhatatlanul nehéz a búcsú e szent hajléktól, ahol nagy elődje a volt huszti s jelenlegi jeruzsálemi főrabbi Reb Jozsef Czvi Duschinsky és ahol ő maga hosszú évek óta Tórát és i'tenfélelmet terjesztett. Hasonló érzések töltik el szívet, mint ahogy Ezróban áll a második Bészhamidros felavatásáról: „*Sokan a vének és a kajhénok közül, akik még látták az első Bész hámidrost, keserves könnyeket hullattak, míg mások örömköltésbe törtek ki, úgyhogy végül a panaszkodat elnyomta az elhatalmasodó új-jongás szava.*”

A rendkívül mély hatást kiváltó drosó után a közönség bevonult az új Bész hámidrosba, amely azonban a több mint ezerfőnyi tömegnek csak egy részét volt képes befogadni. Elsőül Rubinstein Mór szólalt fel. A megjelentek üdvözlése után ünnepélyes szavakkal adta át az új épületet *Buxbaum* Józsa főrabbinak azzal a kívánsággal, hogy I'ten segítségével még hosszú éveken át terjeszthessen a tanítványok száza és száza közt Tórát és i'tenfélelmet. Majd találóan idézi a zsoltárszót: „*Ha nem az Örökkévaló fogja építeni a házat, hiába fáradoztak az építők.*” A vers első része (*j'vine*) feltűnő módon jövő időben áll, a második ellenben a múltban (*omli*). A felelet azonban: ha egy ház felépült, mindaddig nem kész és teljes, amíg nem laknak benne és I'ten nem áraszt azután áldást és békét reája. Hasonlóan eme ünnepi alkalomnál is a Bész hámidros épülete már elkészült, azonban ahhoz, hogy valóban kész legyen, fel kell szentelődjenek tóratanulással és i'tenfélelemmel. Kétségtelen, hogy ez a Bész hámidros is így lesz megszentelve és az Örökkévaló áldása fog nyugodni rajta.

Feszült várakozás közepette emelkedett ezután szólásra *Buxbaum* főrabbi. Az

atyai szeretet megindult hangján szólott tanítványaihoz, akik áhítatos figyelemmel lesték a kétórás drósó minden szavát. A zsidóság nagy problémáinak érintése mellett hosszasan foglalkozott a *limud hatajro* kérdésének fontosságával. Rámutatott arra, hogy ezen a téren az orthodoxia széles rétegeit u. n. alacsonyabbrendűségi érzés kerítette hatalmába, amely már annyi bajnak kútforrásává vált. Ennek a következménye, hogy elhanyagolják a tórakultúzt és idegen kultúrára cserélik fel. *Utalt ezzel kapcsolatban a prófán iradalom és a nem-orthodox sajtó ártalmas voltára.* Majd arra a mind általánosabbá váló jelenségre is kitért, hogy az ifjak kitolják házasságuk idejét, melynek oka főként a jövőért való túlzott gondoskodásban és a túlfokozott igényekben rejlik.

„*Hagyjátok — mondotta — egy kisse I'tent is gondoskodni rólatok, ne vegyétek ennek a súlyos gondnak egész terhét magatokra!*”

Lelkes *jechi*-kiáltásoktól kísérve fejezte be lélekemelő drósóját *Buxbaum* főrabbi, miután Kalisch Mór hitk. elnök ajánlatára *Duschinsky* jeruzsálemi főrabbit, a jesiva megalapítóját táviratilag üdvözölték.

Az ünnepeket este szijüm-banketten folytatták, amelyen számos Tóra-felhasználás hangzott el. Kalisch Bernát nagyhatású záróbeszéde után a résztvevők szétoszlottak otthonaik felé, a ritka ünnepi óráknak sokáig felejthetetlen magasztos élményével. Steinmetz H. M.

A lengyel „gettópadok” ellen

Varsóból jelentik: Dr. Sommerstein sejmképviselő, a Zsidó Parlamenti Klub elnöke, interpellációt nyújtott be a sejm-ben, amelyben tiltakozik a „középkori sárgafoltos gettópadok formájában történt bevezetése” ellen. A képviselő interpellációjában rámutat arra, hogyan vezették be az egyes főiskolákban a gettópadokat kimutatja, hogy ez az intézkedés a lengyel hatóságok meghátrálása volt az ország anarchisztikus elemei előtt, végül követeli, hogy szüntessék meg a gettópadokat, amelyeknek intézménye sérti az alkotmány szellemét. — Párizsból jelentik, hogy az *Emberi Jogok Francia Ligája* határozati javaslatot fogadott el, amelyben elítéli a gettópadok bevezetését a lengyel iskolákban és üdvözli azokat a keresztény tanárokat és diákokat, akik állást foglaltak ezen intézkedés ellen.

**SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT
STERN
SZÜCS
SZALONJÁBAN
SZEREZZE BE**

Szombaton zárva.
BUDAPEST
DOROTTYA UTCA 9.
TELEFON: 182 351

Rendelések, átalakítások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.

Szimchasz Tajró - jesivanap Budapesten

II.

Óbudai Freudiger Ábrahám-minjón: Óbudai Freudiger Ábrahám 36, Óbudai Freudiger Sámuel 28, Schreiber W. Sámuel 20, Óbudai Freudiger Fülöp 10, Ehrenfeld Dezső 9, Ehrenfeld Miklós 7, Elszner N., Gellért Lipót 5-5, dr. Deutsch Adolf, Sternfeld Albert 4-4, Blau Lipót, Óbudai Freudiger Benő, Óbudai Freudiger Miklós, Weinstock Vilmos 3-3, Friedmann Bernát, Offenbüter Farkas 2-2, Blau Imre, Blau Miklós, Blau Sándor, Eckstein Jenő, Eisler Jenő, Fischer József, Fischl Mór, Friedmann Ervin, Gansl Mór, Gellért Endre, Muncsik Izidor, Muncsik Sándor, Rosenbaum M., Rosentbaum Ödön, Rubin B., Rubin Miklós, Weinstock Ervin 1-1, Eisler Béla 0.50. *Össz.: P 161.50.*

Sommer József-minjón: Schwartz Sámuel 20, Reiner Ferenc, Sommer József 5-5, Berger József 2, Hammer Dezső, Gottlieb N., Noé Jónás, Sommer Károly, Sommer Ignác, Steiner Vilmos, Strasser Fülöp 1-1, Braun Sándor, Hammer Miklós 0.50-0.50. *Össz.: P 40.—*

Sauerteig-minjón: Sauerteig Jónás 30, Moskovits Soma 20, Mayer Ignác, Friedmann Jenő 18-18, Weintraub Ábrahám 17. *Össz.: P 103.—*

Erzsébet körút 34 sz. imaház: Klein Iván, Spiller Ernő, Rosenberg D. 5-5, Reichmann Vilmos, Stern József, Stern Nándor, Grünwald Béla 3-3, Jungreis N., Rósonyi Ármán 2-2, Farkas Sándor, Reich Jenő, Hoffmann Simon rabbi, ifj. Reich N., Schwartz Kálmán, Katz Mayer, Blau Albert, Steinberger L., Heisz Jenő, ifj. Schwartz N., Grosz Imre, Berger Albert, ifj. Stern N., Rosta József, ifj. Rosenberg N., Reichmann Miklós, Reichmann Sándor 1-1, ifj. Berger N., Greiner Miksa 0.50-0.50. *Össz.: P 49.—*

Grünfeld minjón (Király-utca 15): Krausz Naftali, Fogel Dávid, Mandel Mór, Roth Aladár 2-2, Mester N 1.50, Baum Jakab rabbi, Baum Sándor, Grünfeld Sámuel, Benedek N., Luger N., Gutentag Benjámín, Herskovits W., Indig Zsigmond, Kaufmann N., Schönberger Lipót, Stein Mór, Kaufmann N., Weiskopf Mór 1-1, Blaustein Samu, Pfeffer Mór, Reich N., Steiger N., Weisz N. 0.50-0.50 *Össz.: P 25.—*

Andrássy-út 41. sz. templom: Goldberger S. G., Goldberger Oszkár, Goldberger Imre, Fried József 10-10, Schück Jenő rabbi, Szabó Imre, Lichtmann Ármán, Brennersz Ignác 5-5, Schwartz Nándor, Demény József 3-3, Fischler Gyula, Glanz Jenő, Goldfarb Soma 2-2, Kellner Zsigmond, Kellner József, Kollmann Ottó, Lehrfeld Márton, Molnár Vilmos, Lindenbaum Károly, Singer Gyula,

la, Singer Soma, Löffler Ferenc, Löffler Dezső, Klein Jenő, Salamon Sámuel, Bleier Lipót, Windt Ottó, Schwartz Lajos 1-1. *Össz.: P 87.—*

Frankl-minjón: Kahán-Frankl Samu, dr. Reiner Imre, dr. Ringwald (Basel) 10-10, Friedmann József, Werblowszky Max, Groszberg Jenő, Klein Zoltán és fia 5-5, Kahan-Frankl Mózes, Kahan-Frankl Kálmán, Klein Juda, Weisz Dávid, Ratzersdorf Ármán, Blum Bernát, Meisels N., Weisz Dezső, Kohn Rudolf, Hirtenfeld N. 2-2, Barna Samu, Groszmann S., Grosz Benjámín, Groszberg Ervin, Wertheimer Á., Blum Jenő, Berger V., dr. Fürst fia 1-1. *Össz.: P 78.—*

Karpfenstein-u. 1. sz. imaház. Karcag Márkus, Sachner Sándor, Blum Zsigmond 2-2, Sommerstein H., Blum N., Mayer Nándor 1-1, Krausz N., Firtel N., Feuerwerker N., Löffler Simon, Löffler Jakab, Strausz S. rabbi, Baumgarten N., Moskovits N., Kupferstein N., Hirsch N., Günsberger N. 0.50-0.50. *Össz.: P 14.50.*

Orth. Kórház (Városmajor-u. 62/64): Binetter Jenő 20, Fejér Lajos 10, Szőnyi Sándor 5, Fischer Ármán 4, Lusztig Lajos, Lang József, Drechsler N., Klein Ignác, Schwon Sándor, Somló József, Réti N. 2-2, Löffler Henrik, Horovitz Jonathan rabbi, Spagetner Sándor, Einhorn Mózes, Vámos Bernát, Kappel Izidor, Katzenstein Ábrahám, Káldor Albert, Stein Jakab, Lederer Sándor, Krausz Lajos, ifj. Patai N., Binetter József, ifj. Fehér N., Szőnyi Zoltán, Farkas N., Ungár Ernő 1-1, dr. Fleischmann Gyula, Fischer Ármán fia 0.50-0.50. *Össz.: P 71.—*

Nagyfuvaros-utca 3/b sz. imaház: Salgó József 10, Engländer Jenő, Rottenberg Ábrahám 4-4, Schlesinger Hermann, Schmelzer Mór 3-3, Nizsel Lipót, Herzog Lajos, Mendelovits Adolf, Schwartz Gábor 2-2, Cseh Ignác rabbi, Glück Dávid 1.50-1.50, Taub Mór, Felsenburg Henrik, Felsenburg Norbert, Klein Béla, Klein Jenő, Kisin Manó, Back Adolf, Breuer Lipót, Schlesinger Géza, Scheer Sándor, Fischer B., Fuchs Ignác, Graner Márton, Jungreis Gyula, Reisinger Izidor, Weinstock Jakab, Schönfeld Ármán, Guttmann Lajos, Rimmer József, Weisz József, Rosenbaum Jakab 1-1. *Összesen: P 56.—*

Király-utca 6. sz. imaház: Neumann Adolf 5, Bialazurker Sándor, Weintraub Lajos, Weisz Dezső 3-3, Blum Aladár, Friedmann Chaim, Kahan Ármán, Koss Jakab, Schreiber B., Schwartz N., Wein-

A karcuság titka
EHRENTALNÉ (Geczovits Renée)
füzőszalon, Dohány-u. 39.
Telefon: 140-264.

traub Saul 2-2, Askenázi Saul, Blum Márton, Finkler N., Friedmann Ármán, Friedmann Gyula, Friedmann Márton, Friedmann Simon, Horn Henrik, Horn Jakab, Issmann Ferenc, Issmann Vilmos, Kahán Salamon, Kahán Simon, Kopolovits Bernát, Leibler Béla, Mandel Miksa, Meisels Lajos, Neumann I. Baruch, Neumann Simon, Rosenblatt Sámuel, Sáfrán József, Silber Leó, Schmelz Dávid, Steinmetz Ábrahám, Teller J., Teller S., Issmann Viktor, dr. Zuckerkandel N., Zwiebel Mózes 1-1, Pollák M 0.50. *Összesen: P. 57.50.*

Tiferes Bachurim (Kazicz-utca 27.) Blum Vilmos, Sussmann Tibor 2-2, Dán Dezső, Davidovits Andor, Frommer Dávid, Goldstein Mihály, Gottesmann N., dr. Kornfeld M., Perl N., Singer Ferenc, Schächter Sándor, Strobach N., Woitzner Dávid 1-1, id. Armel, Berkovits Tibor, Braun Andor, Deutsch Andor, Ébert Hermann, Eisler M., Ernst Fülöp, Fogel Mayer, id. Fogel N., Gansl Manó, Gertler N., Goldstein N., Grosz N., Holländer N., Katz Sándor, Klein Ervin, Klein Oszkár, Kohn Pál, Kollmann Zsigmond, Langer Mór, Marmolstein N., Neugewürtz Lázár, Pfeffer Mór, Simonovits Eisk, Stern Márton, Weinstock N., Welcz Miklós 0.50-0.50, Berkovits Ábrahám, ifj. Bernát, Brand Sándor, Davidovits Hugó, Farkas Ármán, Friedmann Imre, Horn Hugó, Méth Dávid, Neumann Jenő, Perl N., Pollák Dezső, Preisz N., Rosenberg Tibor, Silberberg Jakab, ifj. Simonovits N., Schwartz József, Walter N., Weingarten Pál 0.36-0.36, Stern Kálmán 0.18. *Összesen: P 35.16.*

Chevro Thillim (Rombach-utca 13.) Blitz Hermann, Pál Fülöp 5-5, Berger Henrik, Blum Vilmos, Treiser Hermann 3-3, Appel, Schwarz, Weinberger 2-2, Weisz Osiás, Auspitz N., Bande Simche, dr. Bauer István, Bernát F., Bunczl Salamon, Eisenberger N., Eisler Miksa, Éliás Benő, Fischmann Jenő, Goldfinger N., Holländer Gyula, Holländer Testvérek, Horovitz, Jurovits, Lebovits, Lindenbaum N., Löwenwirth V., Löwy S. O., Müller N., Pereszlényi N., Pollák Farkas, Reich Ch S., Reinitz N., Rubin Izrael, Rubin Samu, Salamon N., Schwartz Imre, Vajda N., Weisz Ármán, Weisz Hermann 1-1, Braun N., Fränkel Éliás, Goldberger L., Grosz N., Grünbaum N., Hönig Lipót, Mandel Mór, Rosmarin N., Wurm Izidor 0.50-0.50. *Össz.: P 60.50*

Stern Éliás minjón: Friedländer László, Stern József, Stern Leó 10-10, Stern Éliás, Stern Hermann, Stern Ödön, dr. Stern Salamon 5-5, Stern Éliás 3, Stern Arthur 2, Stern Lóránt, Stern Róbert 1-1. *Összesen: P 57.—*

Weisz Béla minjón: Weisz Béla 18, Weisz Tibor, dr. Lengyel Márton 5-5, Weinstock József 2. *Össz.: P 30.—*
(Folytatjuk)

HIREK NAPTAR

Sabosz Vajigas, Tévész 7.
Gyertyagyújtás (Bpest) : 3 40
נש kimenetele „ : 4 35
Kedd: Aszóró B'tévész bőjtje.

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetésük lejárt, szíveskedjenek azt postafordultával megújítani, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— **Közös frontot az antiszemitizmus ellen.** Washingtonból táviratozzák: Az amerikai zsidó kongresszus legutóbbi rendkívüli gyűlésén fontos döntést hoztak. A gyűlésen az Egyesült Államok minden részéből közel 700-an jelentek meg. Hosszas vita után többek között a következő határozati javaslatot fogadták el: 1. Együttműködés kell a keresztényekkel együtt, a zsidók elnyomása ellen. 2. A zsidó világtörvényszert fel kell hívni, hogy követelje a Népszövetségtől a zsidók jogainak visszaállítását mindama országokban, ahol elkobozták emberi és polgári jogait. A Népszövetség gondoskodjon a jogok védelméről és biztosításáról a jövőben.

— **Tórák megmentése Sanghaj-ban.** Az ottani hitközség chanukaünnepélyén Askenázi főrabbi 3 fiatalembert diplomával tüntetett ki, mivel ezek a harcok idején az agyonlövöldözött zsinagógából életveszélyben forogva kilenc széfer távirót megmentettek.

— **A bécsi nagyhítközség** dr. Taglicht rabbit főrabbi állásában véglegesítette. — **A bpesti orth. leányegyletben** a multkor Stern Ella és Rosenberg Klára tartott előadást. F. hó 11-én szombatn d. u. fél 4-kor Bohrer Klára és Neuländer Berta fog előadni.

— **Az „Eger és Vidéke Saszchevra”** vasárnap este szépen sikerült *sasz-szi-jumot* rendezett. Pollák Artur elnök lendületes üdvözlő beszéde után a bankett folyamán tartalmas Tóraigéket mondtak: Schreiber Mór rabbi, Pollák József verpeléti és Hirsch Hermann erdőteleki főrabbi, Klein Jenő (Bpest). Az éneki részt Gottlieb József főkántor és Billicer Mór kántor látták el, a rendezés Ehrenfeld Mór és Blas Dezső ügybuzgalmát dicséri. **H. L.**

— **Ungvárról** jelentik: Röviddel ezelőtt megalakították a ruszinszkói zsidóság országos jótékonyági egyesületét, a „szociális gondoskodás” jelszava alatt. Az akcióban az összes hitközségek részt vesznek, a nyomor enyhítésére. Az első formális ülés a napokban volt Munkácson. A kormány kilátásba helyezte az egyesület anyagi támogatását.

— **A szentföldi események** e héten is az arab terror jegyében zajlottak le. Egy zsidó autóbusszra lövöldöztek Szafed mellett, mely alkalommal 3 zsidót megsebesítettek. Más helyen angol patulokat támadtak meg és két rendőrt megöltek. A jeruzsálemi pályaudvar előtti téren lövések dördültek el egy a kirándulásokról hazatérő zsidó diákcsoportra: egy fiatalember meghalt, menyasszonya súlyosan megsebesült. — Ezekkel az eseményekkel ellentétben Tel-Avivban vígan folyt le az idén is az ezrekremenő iskolás gyerekek chanuka-ünnepsége, akik Chanuka beköszöntésekor égő gyertyákkal vonultak végig a városban keresztül, miközben óriási embertömeg hömpölygött az utvonalakon.

— **Kassán** elhunyt 30 éves korában Reich Ármán, az Aguda egyik exponense. A vallásos fiatal ben tajró özvegye és két kis gyermeke siratja.

— **A bpesti „Chinuch Neorim”** egylet ezidén is megtartotta hagyományos gyermekfelruházási ünnepélyét, Chanuka előestéjén. Ezen alkalommal szépszámu közönség jelenlétében 42 Tórász-Emesz iskolai növendék teljesen felruházott. Herskovits József egyleti rabbi magával ragadó szavakkal fejtegette ezen magasztos miczvó nagy jelentőségét, kiemelte Offenberger Mór elnök ügyességetét, aki minden esztendőben ennek a nemes ügynek a mívelője.

— **Egy hitközség hálája főrabbiáért.** A nagyorosi kerületi hitközség négy év előtt választotta meg Pollák Zakariást főrabbiául. A fiatal lelkipásztor minden törekvése egy jesiva alapítására irányult, melyhez azonban egy tanház és internátus létesítését előfeltételnek tartotta. Az intézmények részére igen alkalmasnak kínálkozott a templomudvaron levő két idegen épület, ezeknek megvételéről volt tehát szó tulajdonképpen. Az agilis főrabbi addig dolgozott, míg tervét teljes siker koronázta. Elsőnek értékesített kerülete egyik községében egy összeomlott hitk. épületet 550 pengőért, majd fáradságot nem ismerve, — tengerentúli segítséggel — összehozott még 3200 P-t és ezen összegekreért megvásárolta a hitközség nevére a két kis épületet, melyben a jesiva már működik is. A hitközség és kerülete most megtartott közgyűlésén mély elismerést fejezte ki a főrabbi iránt és hálája jeléül fizetését 60 százalékkal felemelte.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

— **VASÁRNAP CUKOR- ÉS KE-NYÉRJEGY KIÖSZTÁS A „ZSIDÓ UJSÁG”-NÁL.** Hitközségünk egyik kiváló, magát a nyilvánosság előtt megnevezni nem akaró tagja a „maton b'szészer” adakozás fenkölt miczvóját gyakorlandó, átadott szerkesztőségünknek 50 kg cukorra és 100 kg kenyérré szóló utalványt azon rendeltetéssel, hogy azt 50 rászoruló szegény család között kiosszuk. Mi a kiosztást készséggel vállaltuk és vasárnap délelőtt 9-12 között fogjuk az utalványokat kiadóhivatalunkban kiosztani.

— **Izgalmas hitközségi választás** folyt le vasárnap *Bonyhádon*, a köv. eredményel: Krausz Salamon elnök, Schwarz Mózes II. elnök (új), Kohn M. József al-elnök (új), Englman József titkár, Freund Sándor pénztáros, Schönberger József (új), Herman Sándor (új) gabek, Rosenfeld Henrik iskolaszéki elnök (új), Englman Sándor, Fröhlich Jakab gazdasági előjárók (új), Fröhlich Márkus és Galandauer Herman ellenőrök (új). Képviselőtestületi tagok: Brick Miksa, Englman Leó, Friedenthal Samu, Guttmann Vilmos, Singer Sándor, ifj. Schwarz Károly és Zeif Antal.

— **A kásvárdai Talmudóra** tisztujtása: Stern Dániel elnök, Klein Márkus alelnök, Stark Jenő és Engel Sándor gondnokok, Weinstock Gyula ellenőr, Scher József pénztárnok. Választmány: Biedermann Sámuel, Dancinger Ignác, Eichler Mór, Ehrman Bernát, Friedmann Bernát, Hartman Henrik, Klein Herman tanító, Kesztenbaum Márkus, Lőrinc Marton, Mandel Benjámín, Östtreicher Ármán, Scharf Adolf, Schatten Simon, Teichman Mór, id. Weisz Sámuel, Schiffer Sámuel.

— **BEKÜLDÖTT HIREK.** Az Óbudai Chevra Kadisa hétfőn ünnepelte Zichermann Antal elnökének 70-ik születésnapját. Ez alkalommal a jubiláns vendégül látta ebédén a Chevra agokházának összes ápolját és meg is ajándékozta őket. A Chevra előjárósága és tisztikara testületileg tisztelgett szeretett elnökénél, akit Eckstein Ignác alelnök és Hutterer Mór főtitkár üdvözöltek. Az ünnepelt melegen megköszönte az ovációt és egy nagyértékű ezüstlevegőt nyújtott át a Chevra kezébe. — **A paksi Tiferes Bachurim szombat este Pszochim-ra szijumot rendezett.** Altmann Simon főrabbi magasztos hadronja után felszóltak Altmann Zoltán okl. rabbi, Ausch Mihály, Koth Zoltán, Steiner Andor, Weingarten Márton. A rendezés Hercz Sándor, Fischl József, Krámer Sándor érdeme. — **A nyiregyházi „T. B.”** szombat este nagyszabású melave Malkot rendezett, melyen Németi Sándor hitk. elnökkel az élén számos hitk. vezető tag is megjelent. Felszólt Blau Jenő a T. B. alapító tagja, méltatván a 20 éve fennálló egyesületet, mely arra hivatott, hogy az ifjuságot a Tóra zászlaja alá tömörítse. A rendezés Blück Adolf és Leimsieder Herman érdeme. — **A váci orth. négyzet vasárnap rendezte jótékonycélu chanukaünnepélyét** erkölcsi és anyagi sikerrel. Főszereplők voltak: Grünfeld nővérek, Rottenberg Márta, Pápa Ilonka és Baby, Winkler Magda, Ungár Anikó stb. A nagyszerű előadást Ungár Ármán és Löwinger Juci tanárnő, valamint Krausz Ármán tanító rendezték.

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknel 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélbé-
lyegekben is.

A Budai Chevrá Kadisánál az egyik
segéd libereri *najsz'el* mitő állás elhalálo-
zás folytán megüresedett. Ezen egyelőre
ideiglenesen betöltendő állásra pályáza-
tot hirdetünk. Pályázhatnak 35 évnél
nem idősebb, erős fizikumú, jómeglele-
nősü vallásos előéletű *ben tajró* magyar
állampolgárok, kik a magyar nyelvet szó-
ban és írásban kifogástalanul bírják.
Életkört és családi állapotot feltüntetve
ajánlatok 1938. évi január 31-ig a *Budai
Chevrá Kadisa titkári hivatala* (Buda-
pest, I. Vértmező-út 16.) címre küldendők.
A *Budai Chevrá Kadisa*
előjárósága.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Gombó Belluska Makó, Kritzler Ignác
Soltvadkert jegyesek. (M. k. é. h.)

Zelmanovits Rükkele Ujfehértó, Lebo-
vits Josua Börüch Beled jegyesek

Schlesinger Arankát eljegyezte Lázár
Márkus borkereskedő Budapest.

Steiner Marika Paks, Steiner Emil
Szombathely jegyesek. (M. k. é. h.)

Berkovics Gizella Nyíregyháza, Korn-
feld Ába Budapest jegyesek.

Braun Irénkét Demecser, eljegyezte
Schwarz Miklós Püspökladány.

Sturm Hajnalka Ózd, Friedmann Jenő
Nyíregyháza jegyesek. (Volt elnökének
szív. gratulál a nyíregyházi T. B.)

Müller Mirjam Müller József soprani
dajon leánya nov 30-án tartotta esküvő-
jét Szófer Hermannal, Szófer Jakab tétéi
főrabbi fiával.

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits
Adolfnál, Debrecen, Pásti-utca 2.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ék-
szerárak legmegbízhatóbb vétel és el-
adási forrása GESTETNER IMRE,
Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon
2-945-60. Ékszerterveződetag.

Stern fűzőszalon

modern és olcsó. Sip-utca 6. II. em. 1.
Lift. Telefon: 135-460.

Első forrásból vásároljon
ezüst tórafelszerelést,
gyertyatartót, arany, ezüst és
brillians ékszereket, órákat

Heiden Leó

ékszerésznél

Saját üzem. Szombaton zárva. Gyári árak.
Budapest, Király-u. 21. Telefon: 1-381-10

Apró hirdetések

VIDÉKI pékmester keres iparjogosult
szorgalmas cukrászt, csekély tőkével és
felszereléssel. Volt bócher előnyben.
„Biztos megélhetés” jelige.

DISZKRÉT házasságközvetítés jobb csa-
ládokban: Kornfeld A. Dávid irodája,
VII., Kazinczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

LEÁNYOMNAK keresek férjet harminc-
kettőtől. Hozománya 3000 P. „Benősü-
lés lehetséges” jeligére küldött levele-
ket kiadó továbbít.

FORDITÁSSAL vételre keresek *misná-
jost* (kivonatot is), *onkolosz-biürt*,
midras chachomimot, *gemóret stb.*

„Magyar, vagy német” jelige kiadóra.

FÜSTÖLT libacomb- és mell, prima,
orth. kóser, 2.60. Libazsír 2.30. Krausz
József, Debrecen, Reáliskola-u. 6.

KERÉKPÁROS, jobb házból való szom-
battartó fiatalember megbízások, bi-
zalmi ügyek elintézését elvállalja. VII.
Wesselényi-utca 11. fszt. 3

**Jeligés hirdetések feladóinak címét
diszkrécióban tartjuk.**

JÓMEGJELENÉSÜ fogorvos külföldön
fényes jövendélemmel feleségül venne
kimondottan szép, intelligens urileányt.
Fényképpel ellátott levelek „Délvidék”
jeligére.

40 ÉVES. Délamerikában élő, rövidesen
Európába érkező, kitünő keresetű ön-
álló kereskedő rokonomnak keresek há-
zias, vallásos, csinos, intelligens jólé-
teleséget. Csakis sajátkezűleg megírt,
lehetőleg fényképes, teljes névvel és
címmel ellátott ajánlatok vétetnek figye-
lembe. „Diszkréció biztosítva” jelí-
gére Blockner hirdetőirodába, Erzsé-
bet-körút 14.

LIBAZSÍR, szigorúan orth. kóser, kg.
2.40; füstölt libacomb- és mell 2.80.

Elbogen Sámuel, Hajduhadház.

Ugyanott vallásos, szerényigényű
leány háztartásban elhelyezkedhet.
FIATAL házias, vallásos, bármilyen el-
helyezkedést keres. „Fűszerben szak-
képzett” jelige.

JÓKARBAN levő vegyes *chalef*-ok jutá-
nyosan eladók. Silman, Bpest, Üllői-út
21. fszt. 6.

LAKODALMAKAT legszebben, legol-
csóbban készíti elegánsan berendezett
100 személyt befogadó helyiségében
Klein, orth. kóser étterme, Debrecen,
Piac-utca 66.

MEGBIZHATÓ orth. leány vagy asz-
szony, ki főzéshez is ért, kis háztar-
tásba házvezetőnek felvétetik. Cím:
Teltsch Ignacné, Vác.

BENŐSÜLÉST keres előkelő családból
való üzleti szellemű, minden tekintet-
ben sikerült 27 éves bócher joré
somájim. „Müflog batajró” jelige.

KÖZÉPEURÓPAI egyedárúsítás első-
rendű מוריס, רמנים, מורים

אייה, ירה, משניות, חומשים וכי

erős bőrkötésben. Ugyancsak minden-
féle használt sz'fórim állandóan raktá-
ron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-
utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés
és kész parókák, viszonteladók is.)

**Jeligés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.**

ORTH. SAJCHET elmenne samesz-pénz-
beszedőnek nagyobb helységbe. „Nem
chazn” jelige.

Orth. kóser házikoszt

házhoz szállítva Mandel, Garai-tér 17
Telefon 145-077. (A már rég elismert
névizi Mandel vendéglős.)

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ

Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készült hullámosít-
tott hajból; javítást, ondulást olcsón
vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos,
megbízható, fűzet- és sorszámzózással,

14-féle színű papíron, százlapos töm-
bökbe fűzve; HÉBER ESKÜVŐI
MEGHÍVÓK, úgyszintén bármiféle
magyar, német vagy héber nyomtat-
ványok izléses kivitelben, a legol-
csóbb árban készülnek: SCHWARCZ

LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN,
KUNSZENTMIKLÓSON.

Mintákkal és árajánlattal készséggel
szolgálok.

Fiu és leányka
téli kabátok

a legnagyobb választékban

Székely Jenő

IV., PETŐFI SÁNDOR UTCA 9.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekk száma: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Váltsuk ki illetőségi bizonyítványainkat

Irta: DR. REINER IMRE, az Orthodox Központi Iroda jogtanácsosa

E héten megismételték a budapesti
razzziát. Ujból egy kimondottan zsidó-
lakta városrészt kerítettek be és rostál-
ták végig a hajnali szürkületben. Ter-
mészetes, hogy a Teiki-tér környékéről
legnagyobb részt ismét csak zsidókat állí-
tottak elő. Se nem tagadják, se nem
szépitgetik immár a dolgot. Nyilvánvaló,
hogy főleg zsidókat igazoltatnak ország-
szerte. Ez tisztán áll mindenki előtt.
A vonatokon érkező utasok közül is csak
a szakállasakat válogatják ki.

— *A galiciaiakat csak ezek között ke-
reshetjük* — mondották nekünk kedden
a tolonházban, amikor kifogásoltuk,
hogy orthodox zsidókat állítottak csak
elő a pályaudvarokról.

**A helyzet tehát világosan áll előt-
tünk. Az egész országban példátlan
mértékben és módon kezdődött meg
a zsidó lakosság igazoltatása.**

Hajnalban bemennek a lakásokba, a
pályaudvarokon rendőri kordon várja
őket.

— *Igazolja magát!* — hangzik a pa-
rancs.

És nem elég egy valószínűsítő írás.
Nem elég egy évtizedes ottlakás. Ipar-
igazolvány, adóív, házasságlevél, születési
bizonyítvány — mind nem elég.

— *Allampolgársági okmányt, illetőségi
bizonyítványt mutasson!* ...

És akinek nincs ilyen okmánya, az
belekerül a rendőrgyűrűbe, a tolonc-
kocsiba, a tolonházba.

Jól értsük meg. Itt nem arról van szó,
hogy igazolást kérnek. Hiszen ha nem is
tartozik a gyönyörök közé: mégis — a
hozzáfűződő államérek folytán — ez
egyéb terhes állampolgári köteleseink
közé lenne sorozható. De itt az a fő sé-
relem, hogy az álmából felvert polgártól
rögtön a legkifogástalanabb állampolgári
igazolást követelik. Ha pedig nem tudja
azonnal produkálni, akkor rendszerint a
tolonházba kerül. Nem idézést nyujtan-
nak át neki, hogy akár rövid egy-két

napon belül jelenjék meg a hivatalban.
Nem a nevét és címét írják fel, — mégha
évtizedek óta főbérlője is a lakásnak.
*Nincs más rendelkezés, csak az azonnali
öltözködés és gyorsan indulni a rendőr-
kordon között.*

Itt nincs más hátra, csak tudomásul
venni a tényeket.

A multkori interpellációra nyíltan
megmondta a miniszter, hogy szándéko-
san a zsidó környéket rostáltatta át.
Őszintén kijelentette, hogy ő adta a pa-
rancsot a hajnali igazoltatásra. Az elő-
állításokra, a lakásokba való behatolá-
sokra, jogszabályokat sorakoztatott fel
igazolással. Mi nem vagyunk olyan nai-
vak, hogy — mint sokan mások — ezek-
nek a jogszabályoknak hatályosságán és
érvényességén kezdjünk vitát. Mi tudjuk,
hogy aki a miniszterrel száll vitába,
annak ritkán van igaza. Egyszerűen bele
kell törődnünk abba, hogy nincs kitől
kérsi és várni ennek az állapotnak a meg-
szüntetését. Hiszen ellenkezőleg, éppen
arra is történt őszinte bejelentés, hogy a
hasonló igazoltatások folytatódni fognak.
Ezt az egy hónap előtti ígéretet kedden
beváltották. *Valószínű, hogy újabb és
újabb gócek kerülnek sorra.*

**Itt nincs más mentés csak a jó
okirat.**

Tessék ezzel felszerelni magukat! Az
állampolgársági bizonyítvány megszer-
zése körülményes, hosszadalmas, — de
illetőségi bizonyítványt otthon gyorsan
kaphat az, akinek ez jár. *Tessék tehát
illetőségi bizonyítványt váltatni.* Ennek
fontos kelléke, hogy az u. n. „trianoni
záradék” is benne legyen. Azt nevezzük
trianoni záradéknak, ha bele van írva,
hogy a bizonyítvány tulajdonosa már
1921. július 26. előtt birt ott helyben
illetőséggel. *Váltsuk ki igazolványainkat!*
Tudomásul kell venni, hogy aki enélkül
fekszik le, az kellemetlen kopogtatásra
ébredhet és aki enélkül száll vonatra, azt
a pályaudvaron nem rokonok, hanem

detektívek várhatják, akik szálloda he-
lyett a tolonházba szállásolják.

Ismételjük tehát, hogy mindenki —
akinek erre jogos igénye van — szerezze
meg a trianoni záradékkal ellátott ille-
tőségi bizonyítványát. Más tanácsot nem
adhatunk, Mert ezidőszent más tanács
és mentés — sajnos — nincs.

Kedre virradóra a Teiki-teret övező
utcákban megismétlődött az a razzia,
amelyet néhány héttel ezelőtt tartottak
a Dob- és Rombach-utca környékén.
Hajnali 5 órakor léptek munkába a
rendőrtisztek és detektívek. A már ismert
módszer szerint minden házba bementek,
először a házmestert szólították, majd vele
bementek, vagy bekopogtattak minden
lakásba, felkeltették a főbérlőt és a
lakásban tartózkodók magyar honosságát
igazolók okmányokat kérték.

Természetesen most sem volt minden-
kinél odahaza megfelelő okmány, mint
ahogy a főváros millió lakosa közül
900.000-nél nincs. Így történt, hogy egy-
másután adták át a detektíveknek azo-
kat, akik nem tudtak a szigorú igazolta-
tásnak eleget tenni. *Általában illetőségi
bizonyítványt kértek.* Aki új utlevelet
tudott felmutatni annak az igazolása is
természetesen teljesen rendben volt, mi-
velhogy tudvalevőleg új utlevelet csakis
a saját, vagy atyja illetőségi bizonyít-
ványa alapján adnak ki.

Ezzel egyidejűleg a nyugati pályaud-
varra hajnali ötkor befutó *nyíregyháza-
szegedi* kombinált személyvonat utasait
is igazoltatták, kik közül mintegy negy-
venet, akik magukat kellően igazolni nem
tudták — a pályaudvar előtt várakozó
riadóautóra ültették, amely a tolonházba
robogott velük. Amint bennünket infor-
máltak, a többi vonatknál nem volt ily
általános igazoltatás, de az egész nap
folyamán igazoltatták az összes pályau-
dvarokon a szakállas zsidó utasokat.

Az előállított 355 egyén közül, amint a
lapokból ismeretes, 304-et elbocsátottak.